

1. Lektura: A. Mickiewicz *Pan Tadeusz*

Obejrzyj filmiki na You Tube:

https://www.youtube.com/watch?v=u8x_V5fvsQc

https://www.youtube.com/watch?v=H2WMI_8XXtA&list=RDCMUCJYqyi1HrPZ0B8X0R_xbJew&index=23

Bohaterowie:

2. Z podanych tekstów wypisz wszystkie środki poetyckie:

Dla przypomnienia:)

ŚRODKI STYLISTYCZNE:

1. **Epitet** – wyraz określający rzeczownik (razem z tym rzeczownikiem), np. brzydkie kaczątko, słodki cukierek, niebezpieczny bandyta.
2. **Przenośnia (metafora)** – połączenie słów o innym znaczeniu niż dosłowny sens wyrazów, np. złote serce (nie chodzi o serce w kolorze złotym), podzielić się z kimś cierpieniem (nie da się przekroić cierpienia i dać komuś jego kawałek).
3. **Porównanie** – zestawienie pojęć na podstawie ich podobieństwa zwykle przy użyciu następujących wyrazów: jak, jakby, niby, niczym, podobnie, na kształt, np. brzuch okrągły niczym piłka, jasne jak słońce.
4. **Apostrofa** – bezpośredni, często uroczysty zwrot do adresata, np. „Litwo, Ojczyzno moja...”, „Boże!”. Wykorzystuje się go w celu wywołania określonego wrażenia odbiorców, wprowadzenie nastroju.
5. **Inwokacja** – rozbudowana apostrofa otwierająca utwór literacki, w której zwykle autor zwraca się do muzy, bóstwa lub duchowego patrona z prośbą o natchnienie, pomoc w tworzeniu dzieła („Pan Tadeusz”!).
6. **Ożywienie (animizacja)** – środek stylistyczny, polegający na nadaniu przedmiotom nieożywionym lub pojęciom abstrakcyjnym, cech istot żywych, np. morze ryczy, chmura goni chmurę.
7. **Uosobienie (personifikacja)** – środek stylistyczny, polegający na nadaniu przedmiotom nieożywionym lub pojęciom abstrakcyjnym, cech typowo ludzkich, np. krople rozmyślają, gałąź żałuje.
8. **Wyraz dźwiękonaśladowczy (onomatopeja)** – wyraz naśladujący dźwięki i odgłosy,

np. buczeć, szum, trzask, kap kap.

9. **Eufemizm** – wyraz, wyrażenie lub zwrot używany zamiast innego, którego chce się uniknąć ze względów obyczajowych, politycznych, religijnych albo dla złagodzenia drastyczności,
np. "zasnąć na wieki" zamiast "umrzeć", „inteligentny inaczej” zamiast „idiota”.
10. **Neologizm** – nowy wyraz utworzony w danym języku, aby osiągnąć efekt artystyczny w utworze poetyckim,
np. „brzóstwo” (brzoza + bóstwo), „witacz” (ten, kto wita).
11. **Porównanie homeryckie** – porównanie, którego jeden człon jest bardzo rozbudowany („Tren V” Jana Kochanowskiego!):

*„Jako oliwka mała pod wysokim sadem
Idzie z ziemi ku górze macierzyńskim szlakiem,
Jeszcze ani gałązek, ani listków rodząc,
Sama tylko dopiero szczupłym prątkiem wschodząc;* I część
porównania

*Tę, jeśli ostre ciernie lub rodne pokrzywy
Uprzątając, sadownik podciął ukwapliwy,
Mdleje zaraz, a zbywszy siły przyrodzonej, }
Upada przed nogami matki ulubionej.
Takci sie mej namilszej Orszuli dostało”* II część
porównania

12. **Zdrobnienie** – pieszczotliwa określenie przedmiotu małego lub pozytywne (lub lekko pogardliwe) nazwanie czegoś,
np. paluszek, łapka, kubeczek.
13. **Zgrubienie** – określenie przedmiotu większego niż zwykle lub pogardliwe określenie,
np. babsko, nochal, łapsko.
14. **Symbol** – pojęcie, przedmiot, znak itp., mające jedno znaczenie dosłowne i większą liczbę znaczeń ukrytych, jest wieloznaczny,
np. czerwień – cierpienie, krew, walka, miłość; tykający zegar – życie, czas, śmierć, pośpiech.
15. **Alegoria** – postać, idea lub wydarzenie mające poza dosłownym znaczeniem stały umowny sens przenośny, ma sens jednoznaczny, ustalony.
np. kobieta z przewiązanymi oczami, mająca w jednej ręce wagę, a w drugiej miecz - alegoria sprawiedliwości; kobieta z kosą – śmierć; sowa – mądrość.
16. **Anafora** – celowe powtórzenie tego samego słowa lub zwrotu na początku kolejnych segmentów wypowiedzi - mogą to być wersy, zdania lub np. kolejne strofy.
np. *To ja, Kasandra.
A to jest moje miasto pod popiołem,
A to jest moja laska i wstążki prorockie.*

17. **Pytanie retoryczne** – pytanie, na które nie oczekuje się odpowiedzi, ma za zadanie zwrócić uwagę czytelnika i skłonić go do refleksji.
np. Czy naprawdę musi tak być?

TEKSTY:

„Gęsiarka” – Leopold Staff

Z czteroletnią powagą, w spódniczce po
bose
Stopki i w kaftaniku na wyrost, to wąską
Drepce miedzą, to znowu brodzi młaką
grząską,
Z rannym świtem, nim słońce traw
osuszy rosę.

Krasą krajką przeplótszy Inianowłosa
kosę,
Z kromką chleba w chusteczce za pasa
przewiązką,
Dłoń prawą uzbroiwszy wierzbinę
gałązką,
W lewej wlecze za sobą źdźbło
złocistokłose.

Sznur gęsi, z których każda jak łódka się
słania,
Sunie jak szereg białych znaków
zapytania:
Czy dziecko ich pilnuje, czy one je wiodą

Jak na śnieżnym łańcuchu, by ustrzec
przed szkodą,
I odwracają szyję u każdego skręta,
Czy nie zgubiło z dłoni pastuszego
pręta.

„Apostrofa” – Jan Brzechwa

Plotkarze, malkontenci, szczwacze i py-
skacze.
Do was kieruję słowa chłuszczące i

„Ulewa” – Adam Asnyk

Na szczytach Tatr, na szczytach Tatr,
Na sinej ich krawędzi
Królujecie w mgłach świszczący wiatr
I ciemne chmury pędzi.
Rozpostarł z mgły utkany płaszcz
I rosę z chmur wyciska –
A strugi wód z wilgotnych paszcz
Spływają na urwiska.
Na piętra gór, na ciemny bór
Zasłony spadły sine,
W deszczowych łzach granitów gmach
Rozpłynął się w równinę.
Nie widać nic – błękitów tło
I całe widnokreśli
Zasnute w cień, zalane mgłą,
Porznięte w deszczu pręgi.
I dzień, i noc, i nowy wschód
Przechodzą bez odmiany –
Dokoła szum rosnących wód –
Strop niebios ołowiany.
I siecze deszcz, i świszcze wiatr,
Głośnieją się potok gniewa,
Na szczytach Tatr, w dolinach Tatr
Mrok szary i ulewa.

„Do Anny” – Daniel Naborowski

Z czasem wszystko przemija, z czasem
bieżą lata,
Z czasem państw koniec idzie, z
czasem tego świata.
Za czasem stawa dowcip i rozum
niszczyje,

gniewne!

- Kazano mu tak pisać - powiecie za-
pewne.

Tak! Serce mi kazało. Nie mogę inaczej.

jak dłonią kształt przedmiotów poznaje
niemowlę.

Zanim oko i rozum określi je ściślej,
Tak ja w spóźnionych latach poznałem
kształt myśli.

Która tworzy w stulecia biegnącą budow-
lę.

Patrzę. Nie jestem ślepy. I głuchy nie je-
stem.

Słyszę kroki historii, widzę wielki prze-
łom,

Który wzrastać pozwala narodom i dzie-
łom

I pieśnią odnowioną grzmi jak manife-
stem.

A wy, pragnący wszędzie upiec własną
pieczeń,

Cóż wy poblakłym bielmem dojrzeć po-
traficie?

Chyba kęs onegdajszy w rozbitym kory-
cie -

Pokarm dawnych ujadań i nowych zło-
rzeczeń.

(...)

Z czasem gładkość, uroda, udatność
wiotszeje.

(...)

Czasowi zgoła wszystko na świecie
hołduje.

Szczyra miłość ku tobie, Anno, me
kochanie,

Wszystkim czasom na despekt nigdy nie
ustanie.

„Topielec” – Bolesław Leśmian

W zwiewnych nurtach kostrzewy, na
leśnej polanie,

Gdzie się las upodobnia łące
niespodzianie,

Leżą zwłoki wędrowca, zbędne sobie
zwłoki.

Przewędrował świat cały z obłoków w
obłoki,
Aż nagle w niecierpliwej zapragnął
żałobie
Zwiedzić duchem na przełaj zieleni samą
w sobie.
Wówczas demon zieleni wszechleśnym
powiewem
Ogarnął go, gdy w drodze przystanął
pod drzewem,
I wabił nieustannych rozkwitów
pośpiechem,
I nęcił ust zdyszanych tajemnym
beźmiechem,
I czarował zniszczotą wonnych
niedowcieleń,
I kusił coraz głębiej — w tę zieleni, w tę
zieleni!
A on biegł wybrzeżami coraz innych
światów,
Odczłowieczając duszę i oddech wśród
kwiatów,
Aż zabrnął w takich jagód rozzwonięte
dzbany,
W taką zamroczone paproci, w takich cisz
kurhany,
W taki beźświat zarośli, w taki beźbrzask
głuchy,
W takich szumów ostatnie kędyś
zawieruchy,
Że leży oto martwy w stu wiosen
beźdeni,
Cienisty, jak bór w borze, — topielec
zieleni.

3. Wykonaj ćwiczenia ze str. 81 *Zeszytu ćwiczeń* (oprócz ćwiczeń z zakresu zdań wielokrotnie złożonych). Wcześniej obejrzyj filmiki na kanale *YouTube*.

<https://www.youtube.com/watch?v=c9WLRtIvirE>

<https://www.youtube.com/watch?v=JCeXIBWM5ic>